

"נקודה טובה מאס ישראלי" מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון מספר 26 שנת תש"ף גיליון "שמיני" - כד' ניסן תש"ף, 18 לאפריל 2020)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "שמיני" - פסח, חג החופש, או חג החירות!?

דוד חלפון בשירו אשליות (לחן: ניסים סרוסי), מתאר את השאיפה לחופש. להפליג, לשוט ולטייל בעולם, ללא שום מחוייבות.

...לא לעבד לעולם
לא לשרת שום אדם
רק הראש בעננים
מטפס שם במרומים...

פרשתנו, פרשת "שמיני", עוסקת בהקמת המשכן ואילו אנו נמשיך לעסוק בנושאי חג הפסח - חג החירות.

בשנת 1789 פרצה המהפכה הצרפתית. מהפכה שמחקה את משטר המעמדות, קידמה את שוויון ההזדמנויות וזכויות האזרח ודחפה ל"חירות, שוויון, אחווה".

האם חופש וחירות הם אותו דבר!?

חופש משמעותו פנאי גמור. מצב שאין בו כלל אילוצים והגבלות. פשוט תעשה מה שבא לך.... כדברי השיר בו פתחנו: **לא לעבד לעולם**... מצב שאינו מגדיר מה כן לעשות, אלא רק מה לא צריך לעשות.

לעומתו, הביטוי **חירות**, עוסק במה כן לעשות. בתוכו, במהות ובמשמעות חייו של האדם. ביטוי שלא מבטיח חופש אלא להיפך. דרישה למאמץ והתמסרות, תוך יצירת תוכן ומשמעות לחייו של האדם.

בחג הפסח, יצא עם ישראל לחופשי משעבוד מצרים. ואילו את החירות - את משמעות החיים, הוא קיבל במעמד הר סיני, במעמד מתן תורה, אותו אנו מציינים בחג השבועות.

רעיון זה בא לידי ביטוי בדברי חז"ל כך. התורה מתארת את לוחות הברית כ"מכתב (כתב) אֱלֹהִים הוא חרות על הַלְחָת" (שמות לב, טז). חז"ל דרשו ואמרו שהמילה **חרות**, רומזת למילה **חירות**. ללמדך, "שאיך לך **בן חורין** (לשון חירות) אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" (משנה אבות ו, ב).

התורה שכל כולה מצוות וציוויים, נועדה לתת לאדם כיוון, יעוד ומשמעות לחיים. וְהִכְנִיחָה לַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֵבֶרָה וְעוֹלָם טוֹבִים יוֹתֵר.

עול התורה והמצוות, הוא החירות האמיתית. כי התורה מונעת מן האדם להיות משועבד לצרכי הגוף, להבלי הזמן, לתאוותיו, ליצריו ולדברים חסרי חשיבות (שיעבוד מתוך תחושה של חופש לכאורה...). והיא ממקדת אותו לשלמות הרוחנית, גשמית וחברתית.

"נקודת סופה מאסצ' ישראל" מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

וכשם שהחריטה נותנת צורה לחומר, כך גם הרעיונות והאידיאלים של התורה החרותים על ליבו של האדם, הם מקנים לאישיותו "צורה", כיוון ודרך (מהר"ל).

אולם, עיון בתחילת ספר בראשית מגלה כי אפילו אדם הראשון - איש גן עדן, לא נולד לחופש, אלא לעמל ולעבודה. והקב"ה ציווה אותו (עוד לפני גירושו מגן עדן) לפרות ולרבות ולכבוש את הבריאה לצרכיו ולעסוק ביישובו של עולם.

ובלשונו של המדרש: אמר הקב"ה לאדם הראשון, עד עכשיו אני אני הייתי משתדל במלאכתו של עולם, מעתה ואילך, תדאג אתה לכל צרכי העולם ותיקוניו (על פי מדרש נעלם, זוהר חדש כרך א, בראשית ט). וכן, "תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" (קהלת רבה, פרשה ז). קח אתה אחריות על העולם, קיומו וישובו.

בשולי הדברים נעיר, כי היהדות רואה באלה המבזבזים את זמנם בבטלה ובהימורים ה"משחקים בקוביה ומפריחי יונים" כפסולים לעדות לא רק עקב חשש גזל הכרוך במעשיהם, אלא גם מפני "שאינם עוסקים ביישובו של עולם" (סנהדרין כד ע"ב). לפי שאינם עוסקים בחרישה ובזריעה, בבנין וביצירה, במלאכה, בסחורה או באומנות, או בכל פעולה אחרת ההופכת את העולם למקום שיותר טוב לחיות בו.

זוהי אולי משמעות נוספת לביטוי **שהאדם נברא בצלם אלוקים**, בצלמו של בוראו, כי הוא נדרש לקחת אחריות על קיום ותיקון העולם, ולהמשיך את בוראו.

ללמדך, שהדרישה לקחת אחריות ולעמול בתיקונו של העולם, נולדה כבר יחד עם אדם הראשון. זו דרישה אוניברסלית מכל אדם, ללא הבדל צבע, גזע, או מגדר.

מתברר אם כן, שהאדם - כל אדם, לא לחופש נולד, אלא לחירות, **לחירות של אחריות** (שימו לב שהמילים חירות ואחריות דומות זו לזו - בשם פרופ' אביעד הכהן).

"כִּי אָדָם לְעֵמֶל יוֹלָד..." (איוב ה, ז). לעמל של **אחריות** ותיקון העולם, כהמשך לבריאת העולם. **אחריות הנותנת משמעות וכוח לחייו של האדם** (והדברים חוברים לתורתו של ד"ר ויקטור פראנקל בספרו המפורסם "האדם מחפש משמעות").

לוחות הברית והתורה, מוסיפים לעם ישראל קומה נוספת של חירות (**חירות על הַלְחָת**) - של אידיאלים אלוקיים המכוונים את האדם לשלימות הפרט והכלל, האדם והחברה. קומה שמכוחה הוא יוכל להיות אור לגויים.

תיקון עולם, מהו?!

תיקון עולם משמעותו שיפור תמורה ואף מהפכה בחיי האנושות (ויקיפדיה). שיפור מערכות היחסים בין אדם לחברו ולקהילתו, שיפור מערכות היחסים בין המדינות, חסד, צדקה ועזרה לזולת, שיפור איכות החיים של בני האדם, שמירה על איכות הסביבה והגנה על הטבע. שמירה על זכויות האדם ועוד הרבה דברים טובים...

ומעבדות וחירות, לאמונה וביטחון.

רבי יהודה הלוי בשירו עבדי הזמן, אומר: **"עֵבֶד ה' הוּא לְבַד הַפְּשִׁי"** (מלשון חירות). חופשי מכל הפחדים והדאגות. וכל כך למה? הרי העבד משועבד ולא חופשי?!

"נקודה טובה מאסצ' ישראל" מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

הוא חופשי כי יש לו בטחון בקב"ה. הוא מרגיש שהוא בידיו של הקב"ה, בבחינת: "הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד" (ישעיהו יב, ב). עבדות שיש בה יתרון ובטחון. הקב"ה הוא הוא אל ישועתי... אני בידיו ולכן אינני מתיירא.

נחתום במילים מתוך תפילתו של האדמו"ר רבי מאיר מאפטא:

רְבוֹן הָעוֹלָמִים יְדַעְתִּי,
כִּי הִנְנִי בְּיָדְךָ לְבַד,
כַּחֲמֵר בְּיַד הַיּוֹצֵר.
וְאִם גַּם אֶתְאַמֵּץ
בְּעֲצוֹת וְתַחֲבֹלוֹת,
וְכֹל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל יַעֲמְדוּ
לִימִינִי לְהוֹשִׁיעֵנִי
וְלִתְמִךָ נִפְשִׁי
מִבְּלַעֲדֵי עוֹזְךָ וְעִזְרָתְךָ,
אֵין עֲזָרָה וַיְשׁוּעָה.

ובימים אלה, בעידן הקורונה, הדברים מקבלים משמעות חזקה יותר.

מִבְּלַעֲדֵיךָ... אֵין עֲזָרָה וַיְשׁוּעָה. ולכן, אבינו מלכנו, שמע קולנו, חוס ורחם עלינו והעבר כל מחלה ופגע רע מעלינו ומעל העולם כולו.

בברכת שבת שלום, משה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה, ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**